

Desenganxar l'animal del carro

(ALDC, IV, 909. Desenganxar l'animal del carro)

L'enunciat és el contrari de *enganxar*, és a dir, 'treure els guarniments a un animal que ha estirat del carro'.

Tret d'uns pocs casos, tots els significants prenen com a nucli el verb positiu (*enganxar*, (*a*)*collar*, *junyir*, etc.) precedit del prefix opositiu *des-* (< DIS-). I així *desenganxar* s'ha format sobre *enganxar* (amb les var. *desenguinxar* 73, 81; *adesenganxar* 190, amb pròtesi vocàlica); *desagaxar*; *desganxar*, sobre *ganxar*. *Descollar*, *desacollar* 6, 11 i *acollar* tenen per base *collar*. D'altra banda, *desjunyir* ve del simple *junyir*, que pot haver absorbit la -s en la palatal (*dejunyir* 123), fins provocant la seva africació, com passa en mall. (*de[dʒ]unyir* 77, 78, 80, 82) i alg. (*de[dʒ]unir* 85). *Desatelar* és el compost de *atelar*, amb la var. *destelar* 91, 96, format sobre *telar*.

Mots més locals s'adapten al mateix model: *destacar* 85 és

l'oposat de *estacar*; *desguarnir* 24, 27, 86, 127, de *guarnir* (var. *desgurnir* 30, 36, 39, 47, 56, 61, 103, 113, 120); *desaparellar* 185, de *aparellar*, *desparellar* 146, de *parellar*, i *desapare[χ]ar* 102, de *apare[χ]ar*.

Altres són var. sintagmàtiques: *treure de vares* 21, *treure del brancat* 88, *treure l'escaler* 114, o simplement, *treure* 19, 49, que, com *desfer* 139, deu ser la reducció d'un hipotètic **desfer els guarniments*.

La distribució geolingüística és molt semblant als significants de 'enganxar'; per a aquest aspecte així com ètims i motivacions, veg. mapa 564.

Són mots normatius *enganxar*, *desjunyir* i *descollar*, des del DG₁, 1932.

